

ALLA FÅR VARA MED I

Den 16 maj* firar barn i skolor över hela världen No Litter Day. Barnen, som blir en del av No Litter Generation, samlar skräp, sorterar och väger det. Samtidigt sprider de information om att alla barn överallt ska få leva i en ren och hälsosam miljö.

Här har vi samlat övningar som hjälper eleverna att utforska nedskräpningen där de bor, i Sverige och globalt, och lösningar som krävs för en renare, mer hållbar värld.

PRATA SKRÄP

Börja med att låta eleverna se *No Litter-filmen* (på worldschildrensprize.org/nolittergeneration).

1. Samtala i grupper och i helklass om filmen. Ställ frågor som: Hur känns det efter att du sett filmen? Vad vill den säga oss? Vad tänker du när du ser den?
2. Fråga: Kan vi lära oss något av det vi just sett? Vilken roll har vi?
3. Kanske ser ni filmen ännu en gång efter det att eleverna bearbetat det de upplevt.

Låt eleverna läsa faktatexterna om skräp och avfall. Utforska och samtala om innehållet. Använd följande frågor som stöd.

- Vad är egentligen skräp? Kan ni ge exempel på vanligt skräp där ni bor?
- Vad kan nedskräpningen leda till? Hur påverkar det livet i havet?
- Hur påverkar nedskräpningen oss människor?
- Hur ser det ut med nedskräpning där ni bor? Är det ett stort problem? Finns det mycket skräp på marken?
- Finns det bra system för att ta hand om avfall?
- Hur kan nedskräpningen minska där ni bor? Vilka lösningar ser ni?
- Hur kan den globala nedskräpningen minska? Vad är varje individs ansvar och vad ligger på kommunen, regeringen och riksdagen, andra länder, företagen och FN? Finns det fler aktörer som spelar roll?

FÖRDJUPNING

Eleverna kan arbeta enskilt, i par och grupper för att hitta förslag till lösningar. Hur kan nedskräpningen minska där ni bor? Vilka lösningar ser ni? Liknande övning kan göras även för andra frågeställningar.

Gör så här:

1. Börja enskilt: Varje elev skriver ner sina tankar, minst tre punkter, under några minuter.
2. Låt eleverna sitta i par. Varje par berättar för varandra hur de tänkt och jämför.
3. Par + par: Två par delar sina tankar med varandra. Tillsammans väljer gruppen ut de tre punkter som de vill presentera för klassen.
4. Varje grupp presenterar sina tankar och idéer i helklass.
5. Avsluta med att fundera på vad ni kan göra gemensamt på skolan för att uppmärksamma både problemen med nedskräpning och lösningarna.

SPRID ORDET, INTE SKRÄPET

Låt eleverna använda No Litter Day till att sprida kunskap om nedskräpningens konsekvenser och uppmana till engagemang. Det kan göras på flera olika sätt, välj det som passar er klass eller skola. Eleverna kan till exempel:

- * Posta om #NoLitterDay i egna och/eller skolans sociala medier, med bild, film och egna tips om hur nedskräpningen kan minska.
- * Skriva och hålla tal om nedskräpningens konsekvenser, och om de lösningar som finns.
- * Skriva artiklar, krönikor, sagor eller manus till en film eller pjäs.
- * Göra Youtubefilmer, nyhetsreportage, humor, skräck eller drama som skapar uppmärksamhet.
- * Producera och bjuda in till en utställning eller teaterföreställning på skolan. Släktingar, grannar, lokalpolitiker och lokala medier kanske vill komma och titta.

MATERIAL

- * Reportage på s. 109–116 i *Globen*
- * Film och 360-bilder från Pakistan på worldschildrensprize.org/nolitterpakistan
- * Fakta och fördjupning om de Globala målen på worldschildrensprize.org/globalgoals
- * Fler övningar och fakta på www.hsr.se/skola-och-forskola

*16 maj är No Litter Day, men dina elever kan välja att plocka skräp när som helst under vecka 20.

SKRÄPMÄTNING

Gå ut och gör en skräpmätning med eleverna. Ni behöver: Pinnar och två meter långa snören. Gärna handskar och/eller något plockverktyg. (Kom överens om vilket skräp eleverna inte ska plocka upp, t.ex. för att det är farligt.)

1. Dela upp eleverna i grupper som får undersöka varsitt område.
2. Varje grupp sätter ned pinnen mitt i sitt område och knyter fast snöret i pinnen.
3. Grupperna samlar in allt skräp som de hittar från pinnen och två meter åt alla håll, i en cirkel. Både små och stora skräpbitar ska tas med.
4. När allt skräp är insamlat är det dags att räkna och sortera. Bestäm hur det ska gå till tillsammans, så att alla grupper gör på samma sätt. Räkna exempelvis antal fimpar, plastpåsar och mat- och dryckesförpackningar. Eller sortera efter material; metall, plast, papper etc.

Be eleverna fundera över:

- Vilken typ av skräp hittade ni?
- Vilket skräp var vanligast?

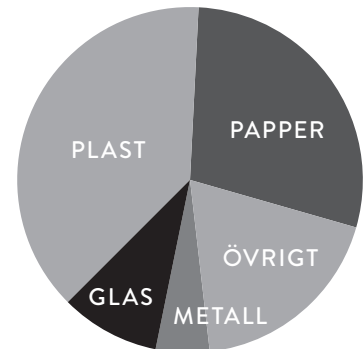
- Vilka tror ni har slängt skräpet – kan ni se var det kommer ifrån? Är det till exempel skräp från industrier eller från enskilda människor? Barn eller vuxna?
- Jämför gruppernas olika områden. Var det olika skräp på olika ställen? Var det mer skräpig på ett visst ställe? Vad kan det i så fall bero på?

SKRÄPSTATISTIK & MÄNGD

Använd resultaten av skräpmätningen till övningar på matematiklektionen. Anpassa svårighetsgraden efter elevernas förkunskaper.

Ta fram skräpstatistik kring t.ex.:

- Olika material. Hur mycket var gjort av metall respektive plast eller kartong?
- Hur många procent var plastpåsar, konservburkar, godispapper eller fimpar?
- Vilket var det vanligaste skräpet? Vilket var minst vanligt?
- Hur många skräp hittade klassen totalt?
- Hur många skräp hittades per m²?
- Hur många procent av antalet skräp

Gör diagram för exempelvis andel skräp i olika material.

skulle kunna vara farligt för t.ex. fåglar, djur i havet eller människor?

- Vad var medelvärde för klassens samtliga mätningar (i antal skräp/mätning och/eller antal skräp/m²).

Spara resultatet!

När ni gör skräpmätningar igen, nästa år eller under olika årstider, kan ni jämföra och räkna på procentuell ökning eller minskning över tid.

Tips om barn och skräpplockning hittar ni hos Håll Sverige Rent: www.hsr.se/vi-haller-rent/bra-att-tanka-pa-vid-skrapplockning

SKAPA MED SKRÄP

Visst går det att skapa vackra, roliga och användbara saker med skräp. Jobba med färger och nyanser, återanvänd, dekorera och återbruka! Använd skräp eleverna har samlat in för att tillverka något nytt, en tavla, skulptur eller kanske en ny uppfinning? Kanske kan ni göra ett stort konstverk, skriva skolans namn, dekorera kärl för avfall, eller designa en tidning av pappersbitar? Bara fantasin sätter gränser!

Börja med att sortera sakerna ni hittat efter färg, som en regnbåge eller färgpalett.

Skapa sedan mosaikbilder med skräpet, kanske ett landskap eller ett porträtt!

TIDSLINJEN

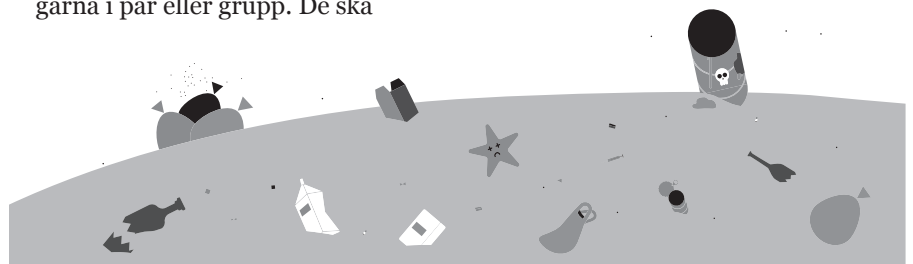
Försvinner skräp som hamnat på marken av sig självt eller ligger det kvar om ett år eller kanske 100 år?

Använd skräp som eleverna samlat in och/eller be dem ta med avfall hemifrån, så att ni får en blandad samling av allt från glas till plast, förpackningar, metall, tidningar och fruktskal.

1. Lägg ut ett rep som en tidslinje, eller rita med krita. Märk ut några tidsangivelser längs linjen, med årtal eller århundraden.
2. Låt eleverna arbeta gemensamt, gärna i par eller grupp. De ska

placera skräpet på tidslinjen, beroende på hur lång tid de tror att det tar för varje sak att sönderdelas så att den inte längre syns.

3. Gå längs tidslinjen med klassen och samtala. Har de träffat rätt? Resonera till exempel om hur det kommer sig att vissa saker försvinner fortare än andra. Prata också om att exempelvis plast kan göra skada även när det inte längre syns.
4. Samtala om hur vi kan göra för att spara på jordens resurser och minska mängden skräp genom att t.ex. återbruka mer, återvinna och göra klokare val när vi handlar.

DU OCH GLOBALA MÅLEN

I FN har världens ledare kommit överens om att alla måste jobba på många fronter för att en bättre värld. De har förbundit sig till 17 globala mål för att uppnå fantastiska saker till år 2030, som att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor samt att lösa klimatkrisen.

- Berätta om de Globala målen för hållbar utveckling. Förklara att målen hänger ihop. De påverkar varandra och det är svårt att nå ett mål utan att nå ett annat. Om vi satsar för ensidigt på ett mål kan det bli svårt att nå ett annat. Det är alltså viktigt att se helheten.
- Låt eleverna läsa om skräp och avfall i rika och fattiga länder, och om skuldslaven Nisha och skräpplockaren Sidra i Pakistan.
- Låt eleverna arbeta i par eller grupper. De börjar med att undersöka frågeställningar kring ett av de globala målen med utgångspunkt från Nisha och Sidras livssituation.
- Eleverna går vidare och undersöker på samma sätt hur andra mål hänger ihop med flickorna och hur målen påverkar varandra. De kan rita en tankekarta eller klippa och klistra för att illustrera sambanden.

Stöd

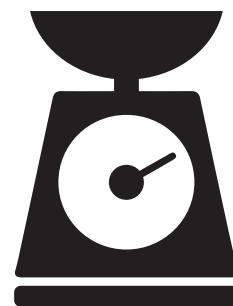
Använd tabellen som underlag i arbetet. Den innehåller frågeställningar till några av målen. På WCP-webben kan du ladda ner en tabell med frågeställningar till samtliga mål.

MATERIAL

- * s. 109–116 i *Globen*
- * Film och 360-bilder från Pakistan på worldschildrensprize.org/nolitterpakistan.
- * Mer om de Globala målen på worldschildrensprize.org/globalgoals

1 	INGEN FATTIGDOM Hur påverkas Nisha och Sidra av att vara fattiga och hur påverkar fattigdom avfallshanteringen eller mängden skräp på marknaden? Vilka andra Globala mål kan lättare nås om fattigdomen minskar? Hur? ► Koppla t. ex. till Mål 3, 6, 10, 11, 12
3 	HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE Nisha och Sidra lever i en skräpig miljö. På vilket sätt tror ni att det påverkar deras hälsa och välbefinnande, till exempel när de leker ute, eller när sjukdomar sprids av sopor? Hur kan människors hälsa påverka/påverkas av de andra målen? ► Koppla t. ex. till Mål 1, 4, 5, 6, 10, 11
4 	GOD UTBILDNING Hur kan skolan bidra till att Nisha, Sidra och deras jämnåriga jorden runt blir en <i>No Litter Generation</i> ? Vad är viktigt att lära sig i skolan för att vi ska kunna nå de Globala målen till 2030? ► Koppla t. ex. till Mål 1, 3, 5, 6, 10
5 	JÄMSTÄLLDHET Nisha och Sidra lär sig om flickors lika rättigheter genom World's Children's Prize och kämpar i <i>No Litter Generation</i> för en renare och hälsosammare miljö. Hur kan ökad jämställdhet bidra till t.ex. fredligare samhällen, minskad fattigdom och nedskräpning? ► Koppla t. ex. till Mål 3, 4, 6, 10
6 	RENT VATTEN OCH SANITET Hur påverkas rätten till rent vatten och sanitet av nedskräpning och dålig avfallshandling? Hur kan flickor som Nisha och Sidra få mer kunskap om farorna med till exempel smutsigt vatten? ► Koppla t. ex. till Mål 1, 3, 4, 5, 8, 10, 12
8 	ANSTÄNDIGA LIVSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT Vad menas med anständiga livsvillkor? Har Nisha och Sidra anständiga livsvillkor? Hur kan det bli bättre? Tror du att människorna där de bor skulle skräpa ner mindre om de hade bättre livsvillkor? ► Koppla t. ex. till Mål 1, 3, 4, 5, 6, 10
10 	MINSKAD OJÄMLIKHET Nisha och Sidras liv visar hur olika möjligheter barn i världen kan ha. Och att fattiga länder kan ha svårt att ta hand om skräp och avfall. Ibland får de dessutom hantera rika länders farliga avfall. Hur kan det ändras? ► Koppla t. ex. till Mål 1, 4, 5, 11, 12
11 	HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN Nisha och Sidra bor i utkanten av en stor stad. År 2030 kommer 6 av 10 människor i världen att bo i städer. Många tvingas flytta från landsbygden på grund av fattigdom. Hur kan städerna bli mer hållbara? ► Koppla t. ex. till Mål 1, 4, 8, 12
12 	HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION Konsumtion och produktion av varor har ofta stor miljöpåverkan och kan leda till ökad nedskräpning. Vilka skillnader finns det i sätt att konsumera och producera i olika delar av världen? Varför? Kan din konsumtion ha påverkan på jordens miljö? ► Koppla t. ex. till Mål 4, 5, 8, 11, 13
13 	KLIMATFÖRÄNDRINGAR Vårt sätt att leva och använda energi påverkar klimatet. Har du, Nisha och Sidra olika mycket påverkan? Har olika länder olika stor påverkan på klimatet? Vad kan du eller din skola göra för att bidra till att målet nås? ► Koppla t. ex. till Mål 1, 6, 11, 12
14 	HAV OCH MARINA RESURSER En stor del av skräpet vi skapar hamnar till slut i havet, och är farligt för allt som lever där. Vad kan du göra för att minska mängden skräp som hamnar i havet. På vilka andra sätt påverkas havsmiljön av människor? ► Koppla t. ex. till Mål 6, 8, 12

SORTERA & VÄG SKRÄPET

På No Litter Day gäller det att plocka skräp, sortera och väga alltihop, så att vi kan räkna ut hur många ton skräp som barnen i *No Litter Generation* har samlat ihop tillsammans.

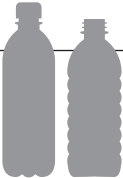
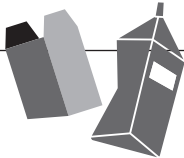
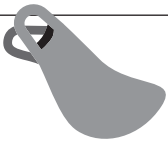

Rapportera på: worldschildrensprize.org/nolittergeneration

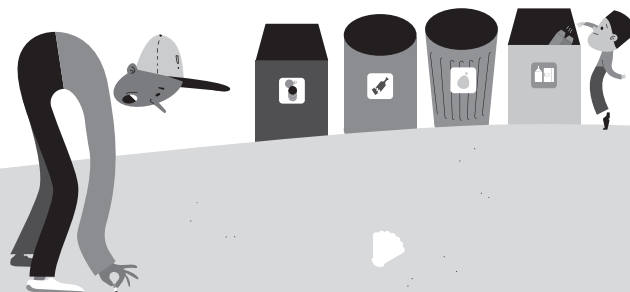
RAPPORTERA TOTALVIKTEN

Vi har samlat in _____ kg skräp.

FRIVILLIGT!

Ni får också gärna fylla i antalet olika skräp som har hittats.

PET-flaskor		ANTAL		Mat- och godis-förpackningar		ANTAL	
Plastpåsar				Glasburkar och flaskor			
Konservburkar				Aluminiumburkar			
Fimpar							

Ett samarbete mellan

HÅLL SVERIGE RENT.

Med stöd från

